

Styre: Fakultetsstyret ved Det medisinske fakultet

Dato: 14.03.2018

Styresak:

Arkivsaksnr: 2018/1601-KANE

Møtedato: 04.04.2018

Forskerutdanningsmelding 2017

Bakgrunn

Forskerutdanningsmeldingen 2017 skal inneholde rapportering av aktiviteter for 2017 og prioritering av aktiviteter for 2018. Fakultetets forskerutdanningsmelding er basert på instituttenes forskerutdanningsrapporter med supplerende opplysninger fra prodekan for forskerutdanning og Forskningsadministrativ seksjon.

Forskerutdanningsmeldingen blir behandlet i Programutvalget for forskerutdanning i møte 21. mars 2018. Eventuelle endringer i forskerutdanningsmeldingen vil bli ettersendt.

Universitetsledelsen har bedt fakultetene rapportere på følgende punkter:

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger
- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak. Bruk av professor II stillinger som veiledere.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

Forskerutdanningsmeldingen beskriver de mest sentrale aktivitetene og prioriteringene knyttet til rapporteringspunktene.

Forslag til vedtak:

Fakultetsstyret ved Det medisinske fakultet godkjenner Forskerutdanningsmeldingen for 2017.

Per Bakke
dekan

Heidi Annette Espedal
fakultetsdirektør

Vedlegg

- 1 Forskerutdanningsmelding 2017 for Det medisinske fakultet
- 2 Forskerutdanningsmeldingene fra instituttene

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2017

Forskerutdanningen ved Det medisinske fakultet hadde som tidligere år høy aktivitet i 2017. Fakultetet hadde i overkant av 550 registrerte ph.d.-kandidater i programmet, og avholdt 82 disputaser i 2017, fordelt på våre fem institutt. Fakultetets tiltak og aktiviteter for 2017 og planer for 2018 år er beskrevet under.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger

Et flertall av ph.d.-kandidatene ved fakultetet finansieres gjennom eksterne kilder, da enten gjennom eksternfinansierte stipendiatstillinger (eks. EU-stipend, NFR-stipend mm), eller gjennom tilsetning i stillinger ved eksterne institusjoner (eks. helseforetakene). Flere institutt nevner rekruttering av kandidater med eksterne finansieringskilder som svært viktig for videre ph.d.-aktivitet i årene fremover.

Samtlige institutt tilbyr egne forskerkurs på ph.d.-nivå innenfor ulike fagfelt. I 2017 ble det opprettet to nye forskerkurs på ph.d.-nivå, på to ulike institutt, i tillegg til et pedagogikkurs rettet mot ph.d.-stipendiater med arbeidsplikt. Kurset vil gå første gang i 2018. Fakultetets kursportefølje promoteres aktivt nasjonalt og internasjonalt, blant annet gjennom det nordiske samarbeidet NorDoc (<https://www.nordochealth.net/>). Fakultetet var en av syv grunnleggende deltakerinstitusjoner i NorDoc-samarbeidet. Fakultetet fremmer deltakelse i ordinære forskerkurs som en del av opplæringsdelen fremfor andre aktiviteter. Som et resultat av dette vedtok Programutvalg for forskerutdanning at «Andre aktiviteter» skal tas ut som alternativ ved søknad om godkjenning av opplæringselementer i ph.d.-graden.

Flere institutt satset i 2017 på å samle sine ph.d.-kandidater gjennom egne samlinger, temabaserte ph.d.-seminarer og aktivitet i forskergrupper og lokale og nasjonale forskerskoler.

Fakultetet arbeidet i 2017 videre med å fremme god etisk praksis og vitenskapelig integritet, blant annet gjennom veilederopplæring. Etikk inngår i det nyopprettede og obligatoriske e-kurset for alle veiledere og har også inngått som en del av det årlige veilederseminaret. Fakultetet har dessuten styrket administrative rutiner for bedre å kontrollere at ph.d.-prosjekter har nødvendig etisk godkjenning, særlig REK-godkjenning.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Totalt 125 nye ph.d.-kandidater ble tatt opp i 2017. Fordelingen var noe ulik mellom instituttene sammenlignet med 2016. Med det fortsetter fakultetet økningen i antall opptak sammenlignet med tidligere år. Totalt åtte kandidater ble skrevet ut i 2017, mot 10 kandidater i 2016. Det ble gjennomført 82 disputaser mot 97 i 2016. Fakultetet hadde i 2017 to underkjenninger fordelt på to ulike institutt – det samme som i 2016. Tallene viser at antall disputaser og avbrutte doktorgrader ikke følger tilkomsten av nye ph.d.-kandidater. Antallet ph.d.-kandidater har derfor vokst jevnt de senere årene. Ved årsslutt var det registrert 562 aktive ph.d.-kandidater, mot 524 i 2016 og 529 i 2015.

Både fakultetet og instituttene har hatt et stort fokus på gjennomføring og oppfølging av kandidater som ikke overholder oppsatt tidsplan for gjennomføring. Hvordan og hvor tett instituttene følger opp kandidater varierer, men alle instituttene melder at framdriftsrapporteringen og midtveisevaluering er viktige verktøy for å fange opp kandidater

som ikke følger forventet progresjon. I tillegg inngår oppfølging av ph.d.-kandidater som tema i e-kurset for ph.d.-veiledere. Tett oppfølging og økt gjennomstrømning er noe fakultetet og instituttene vil vektlegge i 2018, særlig etter at Kunnskapsdepartementet nå benytter parameteren «andel uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogram seks år tidligere» («seksårs målet») i styringsdialogen med universitetene.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak. Bruk av professor II stillinger som veiledere.

Fakultetet har de senere årene utviklet et bredt veilederopplæringsprogram, og i 2017 ble fakultetets e-kurs gjort obligatorisk for alle interne ph.d.-veiledere. E-kurset tar for seg regler og praksis ved fakultetet omhandlende ph.d.-programmet fra opptak til kreering, og har dessuten fokus på etikk og oppfølging. I tillegg arrangerte fakultetet det årlige dagsseminar for ph.d.-veiledere, hvor blant annet helseforskningsloven, vanskelige saker og interkulturell kommunikasjon ble diskutert. Seminaret har en jevn oppslutning og fyller årlig de 35 plassene. Alle instituttene promoterte veilederopplæringstilbudet gjennom flere kanaler. I 2018 har fakultetet også planlagt seminarserie for ph.d.-veiledere. Seminarserien er ment å fungere som temabaserte forum hvor veiledere kan diskutere ulike erfaringer og felles problemstillinger knyttet til veiledning av ph.d.-kandidater. Samtlige institutt melder at de promoterer fakultetets veilederopplæringsprogram. Samtlige institutt benytter professor II-stillinger som veiledere.

Instituttene samarbeidet om å arrangere en felles karrieredag for fakultetets ph.d.-kandidater. Karrieredagen ble arrangert for andre gang i 2017, og vil satses på videre i kommende år. Utover dette melder enkelte institutt at karriereveiledning dessuten inngår i interne seminarer, eller fremmes gjennom ordinær veiledning. Karriereplanlegging inngår som tidligere år også i grunnkurset for ph.d.-kandidater.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

Fakultetet har fortsatt et stort internasjonalt engasjement, og synliggjør sine aktiviteter blant annet gjennom deltakelse i Orpheus (<http://orpheus-med.org/>). Fakultetet inngikk i 2016 også et nordisk samarbeid innen ph.d.-utdanning, kalt NorDoc, et samarbeid som ble videreutviklet i 2017. For fakultetet som helhet er andelen internasjonale kandidater (statsborgerskap) omtrent 34 %. Ett institutt melder om en internasjonal ph.d.-gruppe på 51 %. De kliniske instituttene har lavest andel internasjonale kandidater. Samtlige institutt melder om høy aktivitet i internasjonale aktiviteter som forskerkurs og konferanser. Alle instituttene melder også om at andelen ph.d.-kandidater som reiser på forskningsopphold til utlandet er lavere enn ønsket, men at det fokuseres på å øke motivasjonen til utenlandsopphold, blant annet gjennom tilrettelegging, synliggjøring av støtteordninger, vise til karrieremuligheter som følge av utenlandsopphold. Ett institutt etterlyser bedre finansieringsordninger for utenlandsopphold for ph.d.-kandidater.

Forskerutdanningsmelding fra Institutt for biomedisin 2017

Det vises til brev datert 29.01.2018, sak 2018/1601.

Her følger innspill fra Institutt for biomedisin (IBM) til fakultetets forskerutdanningsmelding 2017.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsinger

Institutt for biomedisin omsetter handlingsplan for forskerutdanning 2017-18 på følgende måte:

Eksternfinansiering - 43% av alle kandidater (16 av 37) mottar stipend fra eksterne kilder inkl. Lånkassens kvoteprogram. Bland kandidatene som begynte i 2017 mottar over halvparten (6 av 11) eksternfinansiering. Tallene viser hvor effektiv instituttet arbeider med eksternfinansiering. I 2018 er IBM deltaker i hele 7 søknader om Marie-Sklodowska-Curie Innovative Training Networks.

Organisasjon - Felles arena for stipendiater er Bergen Biomedisinsk Forskerskole. Det arrangeres Early Stage Researcher Seminarer én gang i måneden der ph.d.-kandidater eller post doktorer presenterer sin egen forskning for andre unge forskere. Seminarene er godt besøkt og hjelper kandidatene med å holde kontakt med hverandre og snakke om egen forskning i en avslappet atmosfære. Ved «Meet-the-speaker-lunch» får kandidatene mulighet til å møte en internasjonal foredragsholder. Hensikten er å støtte forskningsentusiasme, tilby karriereveiledning, og motivasjon til utenlandsopphold.

Kursportefølje - IBM tilbyr fem emner på 900 nivå. BMED900, 901 og 907 ha ikke funnet sted grunnet manglende interesse. BMED903 har hatt én deltaker i 2017. BMED904 tilbys annethvert år, er godt besøkt og har mange internasjonale deltakere. Instituttet spiller en liten rolle i den formelle utdanningen av ph.d.-kandidatene. Kandidatene deltar på relevante kurs ved andre institutter ved UiB, eller i nasjonale forskerskoler som kan tilby mer skreddersydde forskerkurs (Biostruct, CCBio, Neuroscience, EPINOR).

Translasjonell, tverrfaglig og tverrsektoriell forskerutdanning

- Instituttets forskning skjer på skjærepunktet mellom basal og klinisk forskning, og mange av ph.d.-kandidatene har derfor samarbeid med det kliniske miljø. 11 kandidater har biveiledere ved HUS
- Våre kandidater har biveileder og/eller arbeidsplass ved MatNat (kjemi, biologi, informatikk), Høyskolen på Vestlandet, Havforskningsinstituttet (tidligere NIFES) og Luxemburg Institute of Health.
- Instituttets samarbeid med næringssektor resulterte i to nærings-ph.d.-grader i 2017. Kandidatene i MSCA-programmene delta også i internasjonale «secondment» stasjoner som del av sin utdanning.

Synliggjøring av forskning/forskerutdanning

Instituttet fremmer jevnt nyhetssaker med fokus på forskning, med deltakelse av ph.d.-kandidater. Ved instituttets årlige HMS-dag i desember 2017 ble alle stipendiater oppfordret til å presentere sin forskning for instituttet ved hjelp av poster, og fem av dem gav små 5-minutters muntlige presentasjoner for hele instituttet.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

- *Opptak* – i 2017 begynte 11 nye ph.d.-kandidater ved IBM.
- *Gjennomstrømming* – Antall ph.d.-kandidater holder seg relativt stabilt ved 35-45 kandidater. Generelt blir de aller fleste kandidater ferdig innen normert tid eller med kortere justeringer av tiden. Til enhver tid har vi ca. 2-3 kandidater som er under tett oppfølging. Vanligvis fanger vi opp kandidater som trenger oppfølging ved midtveisevaluering, ved at de selv tar kontakt og fra fremdriftsrapportene.

- *Frafall* – I løpet av 2017 skrev vi ut to kandidater fra programmet. Begge to er leger. Frafall skyldes at kandidatene ikke leverte oppgaven før utløp av stipendperioden, og hadde lite tid og motivasjon senere.
- *Disputaser* - I løpet av 2017 ble det gjennomført 12 disputaser ved instituttet. Årene før har det vært henholdsvis 16 - 16 – 12 – 19 - 20 disputaser per år. At tallet nå ligger ved den lavere enden av skalaen gjenspeiler de reduserte finansieringsmuligheter de siste årene. I 2018 forventes 10-13 disputaser.
- *Underkjenning* – Én avhandling fra IBM ble underkjent i 2017. Instituttet tar saken alvorlig og har vært i kontakt med veilederen om å finne årsaker til underkjenning. Det ble ikke funnet noe systematisk feil som instituttledelse kunne endre ved spesielle tiltak, men saken er til å anse som en enkelt hendelse.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Veilederopplæring – instituttets veiledere er godt i gang med fakultetets nettbaserte veilederkurs. Kurset informerer imidlertid bare om de formelle kravene mot ph.d.-graden. Om veilederne ha god praksis og kunnskap i personalledelse e.l. har instituttet ingen kontroll på. Fra fremdriftsrapportene ser vi at alle kandidater er fornøyd med veiledningsforholdet, så det er for tiden ingen behov for institusjonelle tiltak.

Karriereveiledning - Vi inkluderer karriere som et gjengående tema ved forskerskolens aktiviteter. Ved det årlige introduksjonskurset opplyses om hva en forskerkarriere innebærer og de presenteres for alternative karriereveier. I 2017 deltok instituttet ved fakultetets karrieredag som var en stor suksess og skal gjennomføres årlig. Ved midtveisevaluering blir fremtidsplanene til kandidaten tatt opp. Meet-the-speaker-lunches arrangeres to ganger per semester, for å gi kandidatene mulighet til å bli inspirert av ledende internasjonale forskere. Ph.d.-koordinator holder seg oppdater på individuelle karriereplaner.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

- I slutten av 2017 var det 21% (8 av 37) av kandidatene som har grunnutdanning utenfra Norge. Syv kommer fra Europa, en kommer fra Columbia. Fem mottar eksternfinansiering. Ser man på statsborgerskap, så er det hele 51% av kandidatene med internasjonal bakgrunn. De har gjerne tatt mastergrad i Norge og kommer fra Kina, Iran, Uganda, Bangladesh, Nepal, Spania.
- Samarbeid med Shandong universitetet i Kina innebærer utveksling av ph.d.-kandidater. I 2017 kom det to nye ph.d.-kandidater, som skal ha forskningsopphold ved institutt for biomedisin i henholdsvis 12 eller 15 måneder. Én kandidat er allerede invitert til å komme i 2018, og flere utvekslinger er planlagt. Disse kandidatene mottar stipend fra Kina, er registrert i PhD-program i Kina, og gjelder som «PhD-visits» ved UiB.
- Én ph.d.-kandidat har vært på utenlandsopphold i Bordeaux, Frankrike i 3 måneder. Hun mottok forskningsstipend fra Det medisinske fakultet.
- Generelt er ph.d.-kandidatene aktive ved å delta på internasjonale konferanser eller forskerkurs; lengre forskningsopphold er fortsatt ikke vanlig. For å øke andel utreisende ph.d.-kandidater skal både kandidatene og veilederne få mer informasjon om støtteordninger fra sine respektive finansieringskilder der det finnes og andre muligheter for finansiering av utenlandsopphold. Ved Early Stage Researcher Seminarene rekrutteres også gjerne kandidater som har vært på utenlandsopphold slik at de kan fortelle om erfaringer og motivere de andre kandidatene.

Bergen, Mars 2018

Mathias Ziegler
Instituttleder

Janne Gotaas
Aminstrasjonssjontorsjef

Margarethe Bittins
PhD-koordinator

Forskerutdanningsmelding IKO 2017

OPPFØLGING AV FAKULTETS PRIORITERINGER FOR FORSKERUTDANNINGEN. FORHOLDET MELLOM FORSKERUTDANNING OG FORSKNINGSSATSINGER

Det medisinske fakultet fikk høsten 2017 nytt dekanat. En av dekanatets prioriteringer er ny handlingsplan for forskerutdanning. Instituttet følger opp satsingene fra dekanatet, og i de årlige dialogmøtet med fakultet er nyttige både for instituttet og fakultet for videreutvikling av forskerutdanningssatsingen.

Forskerlinjen i medisin og odontologi har nå 9 forskerlinjekandidater i odontologi i løpet. En av de tidligere forskerlinjekandidatene startet sin ph.d-utdanning høsten 2017, og en annen kandidat er tilbudt ph.d-stipend fra høsten 2018. Instituttet ser viktigheten av at forskerlinjestudenter i odontologi går videre med ph.d-stipend etter endt grunnutdanning for å bidra til god rekruttering til vitenskapelige stillinger.

Instituttet har i 2017 satt fokus på innovasjon for våre forskerutdanningskandidater gjennom et ph.d – seminar om innovasjon og kandidatene var også med da Bergen Teknologioverføring hadde en presentasjon for instituttets vitenskapelige stab. Ph.d – kandidater er i stor grad tilknyttet forsknings-satsingene ved instituttet.

OPPTAK, GJENNOMSTRØMMING, FRAFALL DISPUTASER OG UNDERKJENNINGER – KORT BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG EVENTUELLE TILTAK FOR Å FORBEDRE DISSE PARAMETERNE

Ved Institutt for klinisk odontologi er det ca. 30 forskerutdanningskandidater, og alle kandidatene er tatt opp på Det medisinske fakultets ph.d program.

I løpet av 2017 har instituttet hatt en kandidat som har blitt skrevet ut av ph.d-programmet. Instituttet har ikke hatt noen underkjente avhandlinger. Instituttet har hatt 6 disputaser i 2017.

Gjennomstrømming av kandidatene er god, og flertallet disputerer innen et halvt år etter utløpt finansiering. Instituttet har merket seg at det har vært en økning i antall kandidater som trenger noe lengre tid og instituttet satser derfor på tett oppfølging av både kandidater og veiledere.

Alle kandidatene får en oppstartsamtale, en fremdriftsrapporteringsamtale hvert år i januar samt en avslutningssamtale senest 6 måneder før avslutning. Kandidater med bekymringsfull progresjon blir tett oppfulgt av instituttets forskningsleder og forskerutdanningskoordinator.

VEILEDEROPPLÆRING OG KARRIEREVEILEDNING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG PLANLAGTE TILTAK. BRUK AV PROFESSOR II STILLINGER SOM VEILEDERE

Fakultets E-kurs om veiledning, som nå gjøres obligatorisk for veiledere som har doktorgradskandidater, promoteres av instituttet. På det medisinske fakultets veilederseminar for 2017 var instituttet godt representert med veiledere. Instituttet har også gjennom

vitenskapelig lunsj – forskning hatt oppe tema som regelverk ved ansettelser av stipendiater og andre midlertidige stillinger, ph.d- regelverket ved fakultet samt innovasjon.

Karriereveiledning for kandidatene blir ivaretatt gjennom instituttets egne ph.d- seminarer. Fakultetets karrieredag som i år ble arrangert for 2.gang av forskerutdanningskoordinatorene ved de ulike instituttene hadde i år fokus på forskjellige karrierevalg etter endt ph.d-utdanning.

Instituttets ene professor II blir også brukt som veileder ved instituttet.

INTERNASJONALISERING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN, EVENTUELLE PLANLAGTE TILTAK FOR INTERNASJONAL REKRUTTERING OG FOR Å ØKE INTERNASJONALE OPPHOLD FOR PH.D – KANDIDATENE

Instituttets stipendiatmiljø er veldig internasjonalt. Vi har en rekke stipendiater fra både Asia, Afrika og Europa. Instituttet tar imot en rekke utenlandske ph.d- og post doc kandidater på gjesteopphold gjennom året.

Instituttet har økt fokus på at flere av instituttets ph.d-kandidater skal gripe muligheten til å ha internasjonale opphold underveis i sin ph.d-periode. Muligheten for internasjonale opphold var fokus på et av ph.d- seminarene høsten 2017, samt at det også følges opp i instituttets fremdriftssamtaler med kandidatene.

For instituttet er det viktig å fortsette å sette fokus på internasjonalisering og internasjonalt forskningssamarbeid og dette vil bli en prioritering de neste årene, både som en oppfølging av UIB sin plan for forskerutdanning og fakultets egen plan.

Klinisk institutt (K1) - Forskerutdanningsmelding 2017

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger.

K1 følger opp flere mål og tiltak nevnt i handlingsplanen for forskerutdanning for perioden 2017-2018:

- Veilederopplæring: K1 oppfordrer alle veiledere til å delta på årlig veilederseminar og til å delta på veilederkurset UPED622, i tillegg til det obligatoriske E-læringskurset.
- Karriereveiledning: K1 arrangerer Karrieredag for alle ph.d.-kandidater på fakultetet sammen med de andre instituttene.
- Kursporteføljen opplæringsdelen: Det ble etablert et nytt ph.d-kurs i 2017 i regi av CCBio-forskerskolen. CCBio kan nå tilby 6 kurs for ph.d.-kandidater.
- Synliggjøring av forskerutdanningen: Gjennom K1 sine nettsider og nyhetsbrev informerer vi ph.d.-kandidatene om både aktuell og generell informasjon om forskerutdanningen.

En av K1 sine forskningssatsinger er at alle seksjoner ved instituttet skal ha stor og pågående ph.d.-aktivitet. Vi mener at det i våre miljøer er av stor betydning å stimulere unge forskerrekutter fra ulike fagbakgrunner kontinuerlig til vitenskapelig tenkning og analytisk arbeid. Videre mener vi at alle kliniske avdelinger ved et universitetssykehus bør ha som målsetting at alle overleger skal ha en ph.d.-grad og at de fleste fast ansatte leger i utdanningsstillinger bør ha en ph.d.-grad, eller bør være i gang med et ph.d.-prosjekt. Utfordringen er at det er en vesentlig forskjell mellom seksjonene når det gjelder måloppnåelse. K1 vil derfor samarbeide tett med de kliniske miljøene både i og utenfor helseforetakene som er tilknyttet vårt institutt, for å oppnå tilfredsstillende ph.d.-innmelding og ph.d.-gjennomføring.

Et annet viktig ledd i målsettingen vår om stor og pågående ph.d.-aktivitet, er satsning på forskerlinjestudenter. I rekruttering og oppfølging av disse studentene har vi en klar målsetting om at tidligere forskerlinjestudenter avlegger en ph.d.-grad relativt kort tid etter avsluttet profesjonsstudium. Ph.d. kandidatene og forskerlinjestudentene våre er godt synkronisert med K1 sin strategiske forskningssatsing.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

2017 ble hele 34 kandidater tatt opp i ph.d.-programmet, som er en stor økning fra årene før (22 i 2015 og 22 i 2016). Som i fjorårets rapport anser K1 det som svært viktig med en effektiv og smidig innmeldingsprosess i ph.d.-programmet. Vi mener at tidlig innmelding er med på å sikre motivasjon, mulighet for kursdeltagelse, samt tilfredsstillende arbeidsordninger i forhold til hovedarbeidsgiver. Vi vil også tydeliggjøre veilederenes betydning og ansvar for god fremdrift og gjennomføring av ph.d. prosjektene. Instituttet

arbeider aktivt for innmelding også før tilstrekkelig finansiering og frikjøp er på plass. Vi har fortsatt et ønske om å påvirke fakultetets nåværende praksis på dette området.

18 kandidater disputerte og 11 kandidater leverte sin avhandling på slutten av 2017. Vi er fornøyd med antall avlagte doktorgrader i 2017 selv om dette ikke har økt fra årene før. Færre avlagte doktorgrader ser vi som naturlige svingninger fra år til år. Det var 1 underkjenning.

Fem kandidater ble skrevet ut av programmet. Selv om gjennomstrømningen er veldig god på K1, er det noen kandidater som er langt på overtid. Vi ser også at det er en del kandidater (med ekstern finansiering) som ikke oppgir til UiB at de er sykemeldt eller er i permisjon, og som dermed havner på «overtid». Ved opptak til ph.d.-utdanningen vil derfor instituttet bli enda tydelig på å informere ph.d.-kandidatene om at de må informere UiB om eventuelle sykemeldinger og permisjoner, og søke om forlengelse hvis det er et behov for det.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak. Bruk av professor II stillinger som veiledere.

K1 mener at det er viktig at veiledere er oppdatert på gjeldende regelverk og krav for ph.d.-utdanningen. Vi mener også at det er viktig at postdoktorer i miljøene gis mulighet til å veilede ph.d.-kandidater. Vi anbefaler alle veiledere ved instituttet om å delta på veilederkurs og veilederseminar i regi av fakultetet. Vi ser behov for å styrke veilederopplæringen, og imøteser at fakultetet jobber med videreutvikling av denne. E-læringskurset for veiledere er nå obligatorisk. Så langt er det kun 15 veiledere ved K1 som har fullført dette kurset. Instituttet vil arbeide videre i 2018 med mål om at alle veiledere skal snarlig fullføre E-læringskurset.

K1 har en høy andel av professor II stillinger. Vi anser derfor kravet om at minst en av veilederne må være ansatt i hele ph.d.-perioden til kandidaten som problematisk. Vi ønsker derfor at fakultet endrer praksis på dette området.

Når det gjelder karriereveiledning bidrar K1 først og fremst med å organisere den årlige karrieredagen for alle ph.d.-kandidater og postdoktorer ved fakultet.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

Ut i fra informasjonen i framdriftsrapportene for 2017, er det mange kandidater ved K1 som deltar på internasjonale konferanser. Det er derimot få kandidater som reiser på lengre utenlandsopphold. Instituttet vil øke innsatsen for å motivere kandidater for dette – og tydeliggjøre støtteordninger og det vitenskapelig potensialet utenlandsopphold har i karriereutvikling

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2017 FOR KLINISK INSTITUTT 2 (K2)

K2 har for tiden 165 stipendiater. K2 har også i 2017 systematisk jobbet med å få oversikt over stipendiatenes pliktarbeidfordeling. K2 har beholdt tidligere års rapporterte fokus på promotering av forskerskolene, opprettelse av forskerkurs, samt fokus på karriereplanlegging og mobilitet av stipendiater. I K2 sin strategiplan for 2016-18 er følgende punkter spesielt relevant for forskerutdanningen:

F1: K2 skal innen ultimo 2018 over en seksårsperiode fra 2012 ha signifikant økning i minst tre ulike publikasjonsparametre*

T3: Benytte gruppe- og nodeledere i midtveisevalueringer for PhD-studenter.

F2: K2 skal innen ultimo 2018 over en seksårsperiode fra 2012 ha signifikant økning i den eksternt finansierte forskningen (Helse Vest, BMFS, BFS, KG Jebsen, NFR, ERC, EU mm).

T1: Beholde et strukturert opplegg for søknadsskriving (økonomi og pre-review ved erfarne PI) med vekt på NFR, BFS, ERC og SFF.

T2: Tilby hver gruppeleder strukturert pakketilbud for økonomistyring.

T3: Sørge for at forskningskonsulent følger opp aktuelle utlysninger med publisering i K2 nytt og på webside.

F3: K2 skal innen ultimo 2018 ha økt og kvalitativt forbedret lokalt, nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid

T1: Bruke ulike lokale arenaer (for eksempel K1/K2 seminar og K1/K2 Annual Retreat) med rullerende ansvar blant instituttens gruppeledere.

T2: Øke inngående og utgående internasjonal mobilitet gjennom ulike tiltak, for eksempel krav ved ansettelse av PhD/postdoc-søknader om > 6 mnd utenlandsopphold og lage infrastruktur for besøkende.

I løpet av 2017 har instituttet jobbet aktivt for å følge opp disse prioriteringene. Gruppeledere tilbyr et strukturert pakketilbud for økonomistyring med kvartalsvise rapporter, noe som antas å være skolerende for spesielt yngre PIs. For postdoktorer er det viktig å få egne grants som PI, og K2 har i 2017 ansatt en forskningskonsulent (fra 1.4.2017) til å følge opp aktuelle utlysninger med publisering i K2-nytt, og gjennom strategisk karriererådgivning til den enkelte postdoktor. I tillegg benyttes K2 nytt for å også annonsere kurs utenom våre forskerskolene som for eksempel kurs i vitenskaplig skriving som ble arrangert av CCBIO i 2017. Om høsten ble det arrangert et K2 Junior Retreat på Osterøy for stipendiater og postdoktorer på K2. I tillegg er målet å styrke dialogen med stipendiatene og veilederne. Nye stipendiater ved instituttet blir også opplyst om forskerskolene tilknyttet instituttet (Forskerskolen i klinisk medisin og Bergen Research School in Inflammation) i forbindelse med opptak.

Oppfølging av fakultetes prioriteringer for forskerutdanning. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger

Våre to forskerskoler tilbyr til sammen 8 forskerkurs, og vi har i 2017 for første gang organisert et "Junior Retreat" fra K2 med hovedfokus på å bli kjent med hverandre og kollorasjoner på tvers av forskningsgruppene. 38 stipendiater og postdoktorer deltok, og tilbakemeldingene var veldig positive så at instituttet vil gjerne satses videre på det. I tillegg organiserer Forskerskolen for klinisk medisin hvert år forskningskonferansen "Årests forskningspresentasjoner" hvor stipendiater og postdoktorer fra K1, K2 og Helse Vest har mulighet å presentere forskningen sin, enten som poster eller muntlig presentasjon. I 2017 vant stipendiater fra K2 hele 6 av 7 mulige priser.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – beskrivelser og tiltak

Det ble tatt opp 25 nye stipendiater på doktorgradsprogrammet ved K2 i 2017, mens 19 PhD kandidater disputerte i 2017. I løpet av 2018 går stipendiatperioden ut for 57 PhD kandidater. Før jul 2017 hadde allerede 11 stipendiater levert inn avhandlingen. Det er fortsatt en utfordring av en del av stipendiatene ved K2 ikke fullfører doktorgraden på normert tid. Som angitt i tidligere års forskerutdanningsmeldinger anslås tiden for forskerutdanning (36 måneder) til å være i knappeste laget for å oppnå høy kvalitet på eksperimentelle og translasjonelle prosjekter. For 2017 har vi hatt 25 søknader om forlengelse av doktorgradsprogrammet. To kandidater ble skrevet ut fra programmet, og for ytterligere 4 er prosessen satt i gang for utskrivning i 2018. I tillegg har vi økt fokus at midtveisevalueringer hvor progresjonen er bekymringsfull flagges og

håndteres i henhold til egne nye rutiner med tettere oppfølging.

Det har vært ingen underkjenning av en avhandling i 2017 ved K2, men K2 har som kontinuerlig mål at veilederne må være informert om gjeldende retningslinjer for godkjenning slik at man ikke risikere at en avhandling blir underkjent av tekniske årsaker.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse og planlagte tiltak

Fremdriftsrapportene for 2017 viser at stipendiatene er stort sett fornøyde med sine veiledere. De få tilfellene hvor en kandidat eller veileder har uttrykt misnøye med veilederforholdet følges opp basert på informasjonen i fremdriftsrapportene. Det gjelder også tilfeller hvor det er stor diskrepans mellom veileder og kandidats rapport. Fem kandidater har byttet veileder i 2017. Det store antallet fornøyde kandidater tyder imidlertid på at veilederne ved instituttet er klar over det ansvaret det å være veileder medfører, og at de gjør jobben slik en kan forvente av dem. En del av våre stipendiater har veiledere i professor II stilling. Stort sett fungerer det bra. Alle veiledere oppfordres til å delta på veilederkursene organisert av Det medisinske fakultet, og informasjon om relevante andre veilederkurs og seminarer promoterer jevnlig gjennom vårt ukentlig nyhetsbrev.

Implementering av noen initiativer for karriereplanlegging for stipendiatene har blitt iverksatt i 2017. For eksempel ble det i samarbeid med andre institutt fra Det medisinske fakultet organisert en "Karrieredag", hvor bl.a. karrieresenter og tidligere stipendiater holdt innlegg. Dette vil forbli en prioritering i 2018. Men mye av ansvaret her hviler også på veiledere.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er et sterkt ønske fra ledelsen ved instituttet at stipendiater får mulighet til å ta et forskningsopphold i utlandet. Dette anses som svært nyttig og lærerikt for kandidatene, i tillegg til at det bidrar til å styrke de internasjonale nettverkene til instituttet. Dette har imidlertid vært vanskelig å implementere i praksis, i stor grad grunnet økonomiske utfordringer og tidsbegrensningen for stipendiatperioden. To av våre stipendiater har kom til Bergen ved hjelp av MSCA-ITN-nettverk, men det er mange flere internasjonale stipendiater på K2. Instituttet vil fortsette å sette fokus på nytten av internasjonalisering i 2018 gjennom stimulering av inngående og utgående mobilitet. Som nevnt i tidligere meldinger bør det utvikles infrastruktur (hybler og leiligheter) for besøkende for å forenkle prosessen med internasjonale gjesteforskere.

Forskerutdanningsmelding 2017- Institutt for global helse og samfunnsmedisin

I 2017 ble det ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin (IGS) avlagt 27 doktorgrader, fordelt på 16 kvinner og 11 menn. Av disse var 10 fra Senter for internasjonal helse (SIH), 7 fra Forskningsgruppe for allmenntmedisin, 6 fra epidemiologimiljøet og de øvrige fordelte seg på ulike forskningsgrupper. Av de 27 disputasene hadde 52% opponenter av samme kjønn, 8 av tilfellene bare menn og 6 av tilfellene bare kvinner. Dette er ingen bedring fra foregående år, på tross av at instituttet har hatt fokus på bedre kjønnsfordeling for opponenter. Ved utgangen av 2017 hadde IGS rundt 150 ph.d.-kandidater og 18 forskerlinjestudenter.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger

IGS utarbeidet forskningsstrategi for instituttet i 2016. Her frontes instituttets visjon «bedre helse, bedre samfunn».

Ved IGS skal alle ph.d.-kandidater være tilknyttet en forskningsgruppe. Forskningsgruppene ved IGS har i sine strategiplaner skrevet at det skal være en prioritert oppgave å involvere og inkludere master- og forskerlinjestudenter, samt ph.d.-kandidater i sine aktiviteter.

Instituttet har to egne forskerskoler: Forskerskolen i samfunnsmedisinske fag og Forskerskolen i internasjonal helse (CIH Research School), som er et samarbeid mellom SIH og Senter for fremragende forskning (SFF) – CISMAL. Disse to kommer i tillegg til seks nasjonale tematiske forskerskoler som instituttet er en del av, EPINOR (For epidemiologi), NAFALM (for allmenntmedisin), NFIF (for farmasi), NORBIS (for biostatistikk), NRSFGH (for global helse) og MUNI-HEALTH-CARE. Forskerskolen i samfunnsmedisinske fag hadde tre samlinger i 2017 med temaer som er relevante for ph.d.-kandidatene på tvers av fagområdene. Presentasjonsteknikk, internasjonalisering og introduksjon til samfunnsmedisin har vært noen av temaene.

Forskerskolen i internasjonal helse har hatt regelmessige samlinger ca. annenhver uke. Det har også vært samkjørt aktiviteter med denne forskerskolen og den nasjonale forskerskolen for global helse (NRSFGH). Instituttet vil i 2018 fortsette aktivitetene i de lokale forskerskolene samt samarbeidet med de nasjonale.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger

IGS er fornøyd med gjennomstrømmingen av ph.d.-kandidater. Instituttet har til enhver tid om lag 150 kandidater i programmet. Tilkomsten av nye kandidater følger antallet disputaser, med rundt 30 opptak og 30 disputaser årlig.

Faglig oppfølging underveis er vesentlig for å sikre progresjon. Viktig virkemiddel for oppfølging er midtveisevaluering, samt oppfølging av kandidater på bakgrunn av årlige framdriftsrapporter. IGS hadde i 2017 ingen førstegangsunderkjenninger.

Veilederopplæring og karriereveiledning

Instituttet ser på veilederopplæring som et godt tilbud fra fakultetet, og mener det er viktig at dette tilbudet videreføres. Særlig viktig er det å kunne gi nye veiledere et slikt tilbud, men det er likevel

UNIVERSITETET I BERGEN

Institutt for global helse og samfunnsmedisin

viktig at opplæringen gjelder for alle veiledere. Generelt har tilbakemeldinger fra ansatte ved IGS angående programmet vært gode, og vi har relativt høy deltagelse fra våre ansatte. Totalt 12 veiledere fra IGS gjennomførte og bestod MED sitt e-læringskurs på Mitt UiB i 2017.

Instituttene ved MED gikk i oktober 2017 sammen om å arrangere en felles karrieredag for alle ph.d.-kandidater ved Fakultetet. Her ble det blant annet satt fokus på CV- og søknadsskriving, tidligere kandidaters erfaringer og plenumspresentasjoner av arbeidsplasser fra både offentlig og privat sektor. Arrangementet var en stor suksess for IGS og MED, og ønskes gjentatt i 2018 av IGS.

Internasjonalisering

Forskningsstrategien til IGS oppmuntrer i stor grad til internasjonalisering. Kvoteordningen som ble lagt ned i 2015 har blitt erstattet av det nye samarbeidsprogrammet NORPART. Senter for Internasjonal Helse (SIH) har fått innvilget to prosjekter i dette programmet. Brorparten av instituttets ph.d.-kandidater deltar årlig på internasjonale kurs og seminarer. For å oppmuntre ph.d.-kandidater til å dra på forskningsopphold i utlandet har Forskerskolen i samfunnsmedisinske fag hatt internasjonalisering som tema for en av forskerskolesamlingene med innlegg fra bl.a. UiBs internasjonale senter og IGS alumnier som har vært på forskningsopphold i utlandet. Den økonomiske støtten (stipend) til utenlandsopphold er svært forskjellig mellom PhD-stipendiater og post.doc. Stipendiater kan søke om en engangsstøtte på 25000 NOK, mens post.doc kan søke om 31000 NOK pr måned om man reiser med familien. Med sistnevnte støtte er et utenlandsopphold nesten fullfinansiert, med førstnevnte rekker det knapt til en måned. IGS mener at om økt internasjonalisering er et mål bør dette adresseres.

I instituttets strategi blir det også lagt vekt på tilrettelegging for utveksling og forskningsopphold i utlandet, og for tilsetting av internasjonale professor II knyttet til forskningsgruppene, fortrinnsvis gjennom ekstern finansiering).

Vennlig hilsen

Guri Rørtveit
instituttleder

Siri Smith-Giske
administrasjonssjef